

संस्कृतभारती (उत्तर-तमिळनाडु)
गीतासोपान/दीक्षा/भाषाप्रवेश-द्वितीयभागः

कालावधि: होरात्रयम्

अड्का: 75

आषाढः – विलम्बिसंवत्सरः ५११९

जूलै -२०१८

नाम - _____ (Full Name in English) _____

Regn. No. - _____

दूरवाणीसंख्या _____

वास-प्रदेश: (Res. Area) _____

मुख्यसूचना –उत्तराणे उत्तर-पत्रे लिखत ।

1) कोष्ठके दत्तपदस्य उचितरूपं रिक्तस्थाने लिखत ।

4

१. सः तं _____ नमस्कृत्य उक्तवान् । (सन्यासिन्) **सन्यासिनं**

२. एष व्याधः _____ आपदि स्थितः अस्ति । (महत्) **महत्याम्**

३. _____ परितः आम्रवृक्षाः सन्ति । (सरस्) **सरः**

४. अहं श्रेष्ठायै _____ तृणं ददामि । (धेनु) **घेन्वै, घेनवे**

2) रेखांकितपदस्य स्थाने आवरणे दत्तपदस्य उचितं रूपं प्रयुक्तीत ।

4

१. मल्लिनाथः शरीरेण युवा सञ्जातः । (वपुष) **वपुषा**

२. बालानां द्वारा देशस्य यशः विश्वे प्रसृतं भविष्यति । (जगत्) **जगति**

३. वैद्यैः ग्रामेषु सेवा करणीया । (भिषक्) **मिषग्भिः**

४. प्रायः सर्वेऽपि जनाः दुःखेषु ईश्वरं स्मरन्ति । (आपद) **आपत्सु**

3) आवरणे दत्तस्य पदस्य उचितं रूपं रिक्तस्थाने लिखत ।

4

१. _____ पुस्तिकायां बहूनि चित्राणि सन्ति । (इदम्) **अस्यां**

२. _____ छात्रेषु कः चतुरः ? (एतद्) **एतेषु**

३. _____ लेखन्यै पञ्च रूप्यकाणि अददात् । (तद्) **तस्यै**

४. भगवद्गीतायाः _____ अध्यायस्य पठनं करोषि त्वम् ? (किम्) **कस्य**

4) विशेष्य-पदेन सह विशेषणस्य उचितं रूपं मेलयत ।

5

1.	परमा -	प्रयत्नः २
2.	समीचीनः -	दयालुता १
3.	निश्चिन्तेन -	नायकम् ४
4.	प्रसिद्धं -	वृष्टिः ५
5.	महती -	मनसा ३

5) संख्यावाचकपदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।

4

१. _____ (4) फलानि सः चिनोति । **चत्वारि**
२. अत्र _____ (8) आसन्दाः आसन् । **अष्ट**
३. _____ (3) शाटिकाः क्रीत्वा आनयतु । **तिस्रः**
४. _____ (5) इन्द्रियाणां प्रवर्तने मनः एव कारणम् । **पञ्चानाम्**

6) कोष्ठके दत्तम् उत्तरम् अनुसृत्य प्रश्न-निर्माणं कुरुत ।

5

१. समुद्रः पीताम्बरं वीक्ष्य _____ ददौ ? (स्वकन्याम्) **कां**
२. _____ आत्मनः बन्धुः ? (आत्मा) **कः**
३. मनुष्यस्य महत्वं _____ प्रभावेण सिद्ध्यति ? (कर्मणः) **कस्य**
४. _____ वाक्यं वदेत् ? (मन्त्रपूतं) **कीदृशं**
५. _____ पठने आसक्तिः अस्ति ? (बालकानां) **केषां**

7) निर्देशानुसारं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत ।

4

१. मेघाः काले वर्षन्ति । (लोट) **वर्षन्तु**
२. बालाः मार्गे न क्रीडन्ति । (विधिलिङ्ग) **क्रीडेयुः**
३. ग्रीष्मकाले तापः एधते । (लृट) **एधिष्यते**
४. त्वं पुस्तकं क्रीणासि । (विधिलिङ्ग) **क्रीणीयाः**

8) इतरवचनरूपे लिखत ।

4

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
१. <u>इदम्</u>	इमे	<u>इमानि</u>
२. <u>नाम</u>	नामनी	<u>नामानि</u>
३. <u>वाचः</u>	<u>वाचोः</u>	वाचाम्
४. दिशम्	<u>दिशौ</u>	<u>दिशः</u>

9) शतृ / शानच्-प्रत्ययस्य प्रयोगं कृत्वा वाक्यद्वयं योजयत ।

6

१. चोराः धावन्ति । आरक्षकाः चोरान् गृह्णन्ति । धावतः
२. जलं घटात् स्रवति । वानराः जलं पिबन्ति । स्रवत्
३. पुत्री खाद्यम् इच्छति । पिता पुत्र्यै दापयति । इच्छन्त्यै
४. सेवकः भारं सहते । सेवकः चलति । सहमानः
५. सा सम्यक् काव्यम् अधीते । तस्याः ज्ञानं वर्धते । अधीयानायाः
६. मम अग्रजा संस्कृतं पाठयति । तस्याम् अहं स्निह्यामि । पाठ्यन्त्याम् अग्रजायां

10) यथा निर्देशं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत ।

5

१. अहं कथां जानामि । (कर्मणि) मया कथा ज्ञायते ।
२. सः देवं वन्दते । (कर्मणि) तेन देवः वन्धते । सुन्दर्या बालिकया समीचीनम् अभिनयः क्रियते ।
३. सुन्दरी बालिका समीचीनम् अभिनयं करोति । (कर्मणि)
४. सर्वे वृक्षम् आरोपयन्ति । (तव्यत्, अनीयर्) सर्वे वृक्षः आरोपनीयः ।
५. सः चिन्तां करिष्यति । (विधिलिङ्गः) कुर्यात्

11) एतं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत ।

अहं धेनुः । इदानीम् अस्मि जीर्णा । शिथिलानि मे अङ्गानि । न दुर्घं ददामि । चलितुमपि न शक्नोमि । मन्थरा मे गतिः ।
किन्तु माम् ईदूशीमेव मा जानीत । पश्यत ममैते पुत्रपौत्रादीन् । इदानीं स्वकीयविगतकौमारं ३
तारुण्यजूच स्मरन्ती अहं "ते हि नो दिवसाः गताः" इति विचिन्त्य मनसि दुःखम् अनुभवामि । ४
 यदि मदीयां जीवनकथां श्रोतुमिच्छथ तर्हि शृणुत, श्रावयामि ।

कस्यचित् गोपालकस्य गृहे मम जन्म अभवत् । तस्य अहं द्वितीयम् अपत्यम् आसम् । किं वदामि? ते दिवसाः न पुनरागमिष्यन्ति ! सर्वेषां सदा स्नेहपात्रम् आसम् । मधुरा कोमला च आसीत् मम शरीरकान्तिः । शनैः शनैः यदा अहं समर्था अभवम् तदा कदापि क्षेत्रेषु तृणानि चरन्ती, कूर्दमाना, क्रीडन्ती च दिनानि यापितवती । कालक्रमेण युवावस्थायां मम चत्वारः वत्साः एका वत्सा च अजायन्त । गोपालकः मां तदा बहु मनुते । सः मम बहुविधसेवां च अकरोत् । तत्सर्वं स्मारं इदानीमपि अहं सुखिनी भवामि ।

अधुना अहं वृद्धा जाता । वपुः दुर्बलं कृशं च अभवत् । जराजीर्णानि मे अङ्गानि । अस्यां दशायां कुतः ।
 दुर्घस्य संभवः ? अतः गोपालकोऽपि क्रमेण मयि शिथिलादरः जातः । ५

गतजीवनं ध्यायन्ती इदमेव वक्तुम् इच्छामि "सर्वः स्वार्थं समीहते "।

१) कस्याः कथा इयम् ? धेन्वा: 1

२) अत्र, का कान् च कथां श्रावयति ? धेन्वा: अस्मान् 1

३) के दिवसाः पुनः न आगमिष्यन्ति ? 1

४) किमर्थं सा दुःखम् अनुभवति? 1

५) गोपालः कुतः शिथिलादरः अभूत् ? 1

६) एतेषां पदानाम् अर्थम् उपरि-दत्त-गद्यांशतः चित्वा लिखत - 2

(अ) स्मृत्वा (आ) शोभा (इ) मन्दम् (ई) जन्म अभवत्

विचिन्त्य कान्तिः शनैः जातः

12) वाक्यानि रचयत । 5

कस्मैचित्, काचित्, केचन, सप्तमम्, एकादशी

अम्बा कस्मैचित् भिक्षुकाय धनं ददाति । वृष्टिकारणात् केचन छात्राः अद्य विलम्बेन विद्यालयम् आगताः ।
 काचित् महिला भोजनं पचति । अद्य अहं भगवद्गीतायाः सप्तमम् अध्यायं पठामि ।
 एकादशी तिथिः पवित्रा अस्ति ।

13) मेलयत ।

5

1. बहुविघ्नास्तु	- शाठ्यं समाचरेत् ।	४
2. जितक्रोधेन सर्वं हि	- सदा कल्याणसिद्धयः ।	१
3. अनुधावति धावन्तं	- जगदेतद् विजीयते ।	२
4. शठे	- योजयते हिताय ।	५
5. पापात् निवारयति	- कर्म पूर्वकृतं नरम् ।	३

14) भावार्थ लिखत । (एकस्य एव)

2

१. अपन्थानं तु गच्छन्तं सोदरोऽपि विमुच्चति ।
२. लोकहितं मम करणीयम् ।
३. विद्वान् सर्वत्र पूज्यते ।

15) श्लोकस्य अर्थ लिखत । (एकम् एव)

3

१. प्रथमे नार्जिता विद्या द्वितीये नार्जितं धनम् ।
तृतीये नार्जितं पुण्यं चतुर्थे किं करिष्यति ॥
२. गच्छन् पिपीलको याति योजनानां शतान्यपि ।
अगच्छन् वैनतेयोऽपि पदमेकं न गच्छति ॥

अथवा

16) एकं विषयम् अधिकृत्य 8-10 वाक्यानि लिखत ।

8

साधूनां दर्शनं पुण्यकरम् / अर्जुनस्य विषादः

॥ वदतु संस्कृतम्, जयतु भारतम् ॥